

J.S. BACH EN DE TIEN MELAATSEN

(BWV 78 - Lucas 17,11-19)

Onze zesde jaargang van Bachcantatediensten startte met de gekende en veel uitgevoerde cantate "*Jesu, der du meine Seele*" (BWV 78). De cantate is geschreven bij het evangelie over de tien melaatsen (Lucas 17,11-19).

Het wonderverhaal uit het Lucasevangelie.

Het is ook dit evangelie over de tien melaatsen dat zal worden gelezen. In het grensgebied tussen Samaria en Galilea worden zij door Jezus genezen. Eén keert er op zijn stappen terug om Jezus te komen bedanken. En Jezus blijkt ontgoocheld te zijn dat de andere negen reeds vergeten zijn wat ze van God mochten ontvangen. Bij hen is het alleen een lichamelijke genezing geworden. Die ene melaatse daarentegen die terugkwam is tot in zijn diepste geestelijke kern genezen. Hij heeft in Jezus de Messias herkend. Zijn relatie met God is helemaal hersteld. En wie is die ene die terugkwam? Het is een Samaritaan. Zoals zo dikwijls in de evangeliën zijn het zogezegde '*tweederangsmensen*' die helemaal op Gods aanbod ingaan. En hier ligt meteen ook de pointe van het hele verhaal: het komt erop aan dat op het aanbod van God zelf een "ja" volgt met heel ons hart. En het is voor Jezus pijnlijk te zien dat zijn zending bij zijn eigen volk niet aanslaat.

Bach en het wonderverhaal.

Bach en zijn tekstdichters hebben wel een bijzondere benadering van de bijbel. Naar ons gevoel zoeken zij niet altijd naar de eigenlijke kern van het evangelie dat voor hen ligt. Ze zijn dan ook geen hedendaagse bijbelwetenschappers. Dikwijls staan ze helemaal stil bij een zijthema dat helemaal niet het hoofdthema is. Neem nu de parabel over de vijf wijze en vijf dwaze bruidsmeisjes (Matheus 25,1-12). Dat verhaal maant de toehoorder aan om waakzaam en klaar te zijn voor de komst van de bruidegom. In de bijhorende cantate "*Wachet auf, ruft uns die Stimme*" (BWV 140) wordt echter vooral de liefde tussen de bruidegom en zijn bruid bezongen.

Iets dergelijks zien we in de cantate die zondag uitgevoerd zal worden. De tekst van de cantate handelt over de geestelijke melaatsheid die alle mensen treft. En als geestelijke melaatsen (zondaars) die we zijn, blijven wij als gelovigen heel de cantate door roepen op Jezus om genezing, om erbarmen. Als vrome Lutheranen blijft Bach bij de kernidee van Luther: "*simul justus et peccator*". Ik ben wel door Jezus' kruisdood begenadigd ("gerechtvaardigd"), maar tegelijk blijf ik toch ook, zoals die tien melaatsen langs de weg, Jezus smeken dat hij mij aanvaardt zoals ik ben. Ik blijf mij bewust van mijn totale afhankelijkheid van de genade. Alleen de genade ("*sola gratia*") kan mij redden. En die genade heb ik nodig Niet alleen gisteren en vandaag, maar ook morgen en in de verdere toekomst tot in mijn dood.

De cantate.

De cantate bestaat uit 7 delen : het openings- en slotkoor, twee recitatieven en drie aria's. Eén van die aria's (nr. 2) is een heerlijk, speels duet tussen de sopraan en de alt. Ze huppelen als het ware, zelfs al zijn ze melaats, Jezus tegemoet. Want ze weten dat hij hen kan genezen. De cantate is gebaseerd op een bekend koraal van Johann Rist (1607-1667), een dominee-dichter van wie meerdere koralen zijn opgenomen in de protestantse liedboeken.

Geniet van deze heerlijke muziek. Zoals kardinaal Danneels ooit zegde : de schoonheid die ons ontroert is een koninklijke weg naar God ...

Frans Van Looveren.

Jesu, der du meine Seele

1. Jezus, Gij die mijn ziel
door uw bittere dood
uit het duistere hol van het kwaad
en uit mijn innerlijke nood
met al uw kracht getrokken hebt,
en mij hebt laten weten
door uw weldadige woord,
wees toch nu, o God, mijn toevlucht!

2. Wij haasten ons met zwakke, maar naarstige schreden
o Jezus, o Meester, naar U om hulp.
Gij zoekt de zieken en dwalenden trouw o.
Ach hoor hoe wij onze stemmen verheffen
om uw hulp in te roepen!
Laat uw genadig aangezicht ons tot vreugde zijn!

3. Ach, ik ben een kind van de zonde,
ach, ik dwaal op al mijn wegen.

De melaatsheid door de zonde,
die aan mij zichtbaar is,
verlaat mij niet zolang ik leef.
Mijn wil verlangt slechts naar het kwaad.
De geest zegt weliswaar : ach! Wie zal mij verlossen?

Maar vlees en bloed te dwingen
om het goede te volbrengen,
gaat mijn krachten te boven.
Als ik mijn onvolkomenheden niet wil verhelen,
dan kan ik het aantal keren dat ik gezondigd heb, niet tellen.
Daarom aanvaard ik nu de smart en de pijn over mijn zonden
en de last van mijn zorgen,
die anders onverdraaglijk voor mij zouden zijn,
en zuchtend, Jezus, geef ik ze aan U over.

Reken mij mijn misdaden niet aan,
die U, o Heer, hebben vertoornd.

4. Het bloed, dat mijn schuld teniet doet
maakt mijn hart weer licht
en spreekt mij vrij.
Wanneer de helse legerschare mij tot de strijd roept,
staat Jezus aan mijn zijde,
opdat ik moedig en zegevierend zal zijn.

5. De wonden, nagels, kroon en graf,
de slagen, die men daar de Heiland gaf,
zijn voortaan zijn zegetekenen
en kunnen mij hernieuwde krachten geven.
Wanneer een verschrikkelijk gerecht
de vloek over de verdoemden uitspreekt,
dan keert Gij hem in zegen om.
Mij kan geen smart en pijn meer treffen,
omdat mijn Heiland ze kent;
en daar uw hart in liefde over mij brandt,
leg ik op mijn beurt het mijne voor U neer.
Dit hart van mij, van leed vervuld,
dat besprenkeld is met uw dierbare bloed,
dat aan het kruis is vergoten,
geef ik aan U, Heer Jezus Christus.

6. Nu zult Gij mijn geweten tot rust brengen,
dat om wraak tegen mij schreeuwt;
ja, uw trouw zal het volbrengen
omdat uw woord mij hoop geeft.
Wanneer christenen in U geloven
zal geen vijand ze ooit
uit uw handen wegrukken.

7. Heer, ik geloof, help mij, zwakke mens,
laat mij toch niet de moed verliezen;
Gij, Gij kunt mij sterker maken
wanneer zonde en dood mij overvallen.
Uw goedheid wil ik vertrouwen,
totdat ik blij zal aanschouwen
U, Heer Jezus, na de strijd
in de zalige eeuwigheid.